

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1935 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Norup väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 45, har hemställts, att § 19 tariffen, klass III, förordningen den 30 juni 1933 om arvsskatt och skatt för gåva måtte erhålla följande lydelse eller annan, som utskottet finner lämpligare:

»För andel, som tillkommer kyrka eller religiöst samfund och missions-sällskap, landsting, kommun eller hushållningssällskap.»

Enligt förordningen den 18 september 1908 angående stämpelavgiften utgick bouppteckningsstämpel för testamentslott, som tillkom annan än fysisk person, enligt högsta i författningen föreskrivna skattetariff eller klass III. Lindring i arvsbeskattningen åtnjöts sålunda icke av vare sig fromma stiftelser eller andra inrättningar. Genom proposition nr 22 till 1910 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till ändringar i stämpelförordningen, innebärande bland annat väsentliga höjningar i progressionen för sistnämnda skatteklass. Med anledning härav föreslogs i propositionen reduktion av skatten för vissa institutioner och stiftelser. Såsom skäl för att icke medgiva skattelindring för alla sådana donationer, som gjordes för allmännyttigt eller välgörande ändamål, anförde föredragande departementschefen, att det mindre väl överensstämde med här i riket rådande praxis att överlämna åt myndigheter att pröva, huruvida donation i ena eller andra fallet kunde anses uppfylla betingelser för medgivande av undantag från skattskyldighet. Hellre syntes det departementschefen lämpligt att i likhet med vad som föreskrivits i inkomstskatteförordningen omedelbarligen angiva, vilka testamentstagare borde komma i åtnjutande av skattelindringen. Av dem, som vore från inkomstskatt frikallade, ansåg departementschefen till skattelindring böra ifrågakomma kyrkor, landsting, kommuner, hushållningssällskap, akademier och vetenskapliga samfund, allmänna undervisningsverk, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjuk- och fattigvårdsinrättningar jämte andra fromma stiftelser. Donationer gjorda till någon av dessa kategorier avsåge enligt de-

partementschefens mening i stort sett allenast allmännyttiga eller välgörande ändamål.

Sedan riksdagen i huvudsak antagit förenämnda proposition, utfärdades den 23 april 1910 förordning om ändrad lydelse av 3, 8, 41 och 58 §§ av förordningen den 18 september 1908 angående stämpelavgiften.

Då genom 1914 års lagstiftning bestämmelserna rörande bouppteckningsstämpel utbrötos ur den allmänna stämpelförordningen, bibehölls den förenämnda institutioner genom 1910 års förordning tillerkända skattelindringen. Enligt 19 § i förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skall sålunda andel, som på grund av testamente eller gåva tillkommer akademi, vetenskapligt samfund, allmänt undervisningsverk, stipendiefond, pensionsanstalt, sjuk- och fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse, stämpelbeläggas enligt klass II. Andel, som tillkommer kyrka eller religiöst samfund, landsting, kommun eller hushållningssällskap, skall stämpelbeläggas enligt klass III. I övrigt har skattelindring icke medgivits några juridiska personer, utan utgår stämpelavgift för andel, som tillkommer sådana personer, enligt den högsta skattetariffen eller klass IV. Frihet från gåvoskatt åtnjutes dock jämlikt 32 § nämnda förordning av bland andra förening och annan sammanlutning, som, utan att hava till ändamål att genom ekonomisk verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, fullfölja övervägande religiösa, välgörande, politiska, sociala, vetenskapliga, konstnärliga eller eljest kulturella syften eller avse att främja handel, industri eller övriga näringar inom landet. Frihet från skatt äger likväl icke rum, där gåva är gjord under villkor, att givaren skall under sin livstid eller under viss tid äga behålla egendomen i sin besittning eller uppbära avkastning därav, eller om och i den mån avkastningen av den givna egendomen är för all framtid eller viss tid förbehållen vissa familjer eller bestämda personer.

De kommittéerade, som utarbetade förslag till nu gällande förordning om arvsskatt och skatt för gåva, anförde till stöd för sistnämnda bestämmelser i huvudsak följande:

Ur rent praktisk synpunkt hade framhållits, att gåvor till allmännyttiga och välgörande ändamål icke borde beskattas. Det låge, sade man, i statens intresse, att företag, som arbetade för dylika ändamål, bleve tillgodosedda med frivilligt understöd, men en beskattning härav kunde med skäl befaras avhålla mången från att skänka till sådana ändamål.

De sålunda anförda invändningarna kunde icke fränkännas betydelse, och det gällde sålunda att se till i vad mån dessa borde föranleda inskränkning i gåvobeskattningen. Därvid måste man emellertid i främsta rummet se till, att icke det syfte förfelades, vars förverkligande närmast avsetts med den kommitterade anbefallda revisionen av gåvostämpeln, nämligen syftet att förebygga arvsskattens kringgående. Dessa invändningar kunde utan svårighet avvärjas genom att från skattskyldig-

het undantaga vissa samfund, inrättningar, föreningar och andra juridiska personer, vilka verkade i välgörande syfte eller ock för ändamål, som för den kulturella utvecklingen inom landet, vare sig den ideella eller den materiella, kunde anses vara av allmänna betydelse. De kommitterade framhöllo vidare, hurusom det kunde bliva föremål för tvekan, huruvida icke andra institutioner och sammanslutningar än de föreslagna kunde vara berättigade att komma i åtnjutande av enahanda skattefrihet som för dessa blivit föreslagen. De kommitterade hyste dock den uppfattningen, att med den lydelse paragrafen erhållit ramen för skattefrihet gjorts så vid, att alla gåvor, som avsåge främjande av ett för samhället såsom helhet behjärtansvärt ändamål bleve undantagna från ifrågavarande skattskyldighet, och hölle före, att då i tvivelaktiga fall prövning av rätten till skattefrihet skulle äga rum, den prövande myndigheten med ledning av de angivna allmänna synpunkterna skulle komma till ett resultat, som överensstämde med förslagets anda. Därest vid en gåva till institution eller sammanslutning av ifrågavarande slag knutits sådana villkor, att gåvan i själva verket komme att främja enskilda intressen, eller gåvan givits under förbehåll om rätt för givaren att under bestämd tid eller under sin livstid draga nytta av den givna egendomen, kunde av lätt förklarliga skäl skattefrihet icke medgivas.

I en vid 1929 års riksdag väckt motion hemställdes, att andel, som på grund av testamente tillkommer stiftelse eller sammanslutning för religiöst-sedligt ändamål, måtte stämpelbeläggas enligt klass II. 1929 års bevillningsutskott hemställde i sitt betänkande nr 19, att sistnämnda motion icke måtte föranleda någon åtgärd, och denna hemställan bifölls av riksdagen.

Till stöd för nämnda hemställan anförde bevillningsutskottet bland annat följande:

Den höga progression, efter vilken stiftelser med religiöst-sedligt ändamål hava att erlägga skatt för testamentslott och gåva, kan obestridligen i många fall medföra obilliga verkningar. Enahanda förhållande gäller dock i fråga om åtskilliga andra sammanslutningar och stiftelser, vilka i måhända lika hög grad som stiftelser med uteslutande religiöst-sedligt ändamål kunna anses förtjänta av det allmänns uppmuntran. Därest en utvidgning av bestämmelserna rörande skattelindring anses böra komma till stånd, synes densamma därför icke böra begränsas till sistnämnda stiftelser utan omfatta även andra institutioner och sammanslutningar, som uteslutande avse att främja rent ideella syften, såsom fosterländska, kulturella, välgörande och andra allmännyttiga ändamål. Mot en dylik utvidgning av ifrågavarande undantagsbestämmelser tala dock flera skäl. Säkerligen skulle betydande svårigheter uppkomma att uppdraga en tillfredsställande gräns mellan de sammanslutningar och inrättningar, som borde äga åtnjuta skattelindring, och andra. Härtill kommer att en viss varsamhet synes böra iakttagas beträffande medgivande av dylika skattelindringar. Oaktat gällande skattebestämmelser torde nämligen under de senare åren stiftelsernas förmögenheter hava avsevärt ökats till följd av donationer. Sådan till stiftelsen överlämnad egendom förblir i regel för all framtid i dennas ägo. I följd härav kommer egendomen icke att framdeles underkastas den förmögenhetsbeskattning, som drabbar annan

förmögenhet vid övergång genom arv eller gåva från en enskild till en annan.

I vart fall synes det icke befogat att, på sätt motionärerna föreslagit, stiftelse med religiöst-sedligt ändamål försattes i ett ur skattesynpunkt gynnsammare läge än kyrka.

Medan religiöst samfund tidigare hänförs till fjärde arvsklassen beslöt 1933 års riksdag med anledning av en utav herr Bengtsson i Norup väckt motion, att sådana samfund skulle hänföras till tredje arvsklassen. Till motivering härför anförde särskilda utskottet vid 1933 års riksdag att, liksom religiöst samfund enligt 32 § arvsskatteförordningen jämställas med kyrka såsom fritaget från gåvoskatt, sådant samfund borde i fråga om arvsskatt hänföras till klass III i den i 19 § förordningen intagna tariffen.

I motionen har erinrats om berörda år 1933 verkställda författningsändring. Emellertid hade vid tillämpning av förordningen en strängare tolkning av ordet samfund givits än den vanliga och allmänna. Sålunda hade Stockholms rådhusrätt ansett Svenska missionsförbundet och Svea hovrätt Svenska missionen i Kina hänförliga till klass IV i skattetariffen, medan åter Falköpings rådhusrätt betraktat nämnda förbund såsom religiöst samfund. För att vinna en lika behandling av dylika ärenden och uppnå syftet med den av motionären år 1933 väckta motionen hade han föreslagit, att i tariffen under klass III infördes missionssällskap.

Utskottet.

I överensstämmelse med den uppfattning, åt vilken 1929 års bevillningsutskott gav uttryck, finner utskottet den höga progression, efter vilken missionssällskap hava att erlagga skatt för testamentslott, kunna medföra obilliga verkningar. Enahanda förhållande gäller även i fråga om åtskilliga andra sammanslutningar och stiftelser. Nu nämnda förhållande har ytterligare skärpts genom de år 1933 vidtagna avsevärda förhöjningarna av arvsskattetarifferna, ej minst för de i klass IV upptagna rättssubjekten.

Då utskottet sålunda ansett billighetsskäl tala till förmån för motionärens förslag, har utskottet haft att överväga, vilka andra juridiska personer än missionssällskap, som bära komma i åtnjutande av motsvarande skattelindring. De skäl nämnda kommitterade, som utarbetat förslag till gällande författning om arvsskatt och skatt på gåva, anfört till förmån för att vissa sammanslutningar och stiftelser frikallades från gåvoskatt, utom i särskilt angivna fall, synas utskottet kunna åberopas jämväl för att dessa juridiska personer, i den mån de ej redan nu upptagas i II eller III klassen, bära överföras från IV till III klassen. Med hänsyn härtill och då de statsfinansiella verkningarna av en sådan anordning synas bliva jämförelsevis obetydliga, har utskottet föreslagit en lindring i beskattningen för dessa rättssubjekt, nämligen

registrerade sjukkassor, registrerade understödsföreningar samt föreningar och andra sammanslutningar, som, utan att hava till ändamål att genom ekonomisk verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, fullfölja övervägande religiösa, välgörande, politiska, sociala, vetenskapliga, konstnärliga eller eljest kulturella syften eller avse att främja handel, industri eller övriga näringar inom landet. Genom att skattelindringen skulle avse allenast i 32 § upptagna rättssubjekt komme den fördelen att vinnas, att särskilda svårigheter knappast torde uppkomma att draga en gränslinje mellan till klass III och klass IV hänförliga juridiska personer, då genom tillämpning av nämnda paragraf en praxis i ämnet redan stadgats. Utskottet har emellertid velat framhålla, att den nu föreslagna skattelindringen bör avse allenast arvs- och gåvobeskattningen, medan vid prövning av frågan om lindring i eller frihet från den skatt för inkomst och förmögenhet, som skall utgöras enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, andra synpunkter måste göra sig gällande.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av förevarande motion II:45 av herr Bengtsson i Norup, om viss ändring i förordningen om arvsskatt och skatt för gåva, antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 19 § förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva¹.

Härigenom förordnas, att 19 § förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

19 §.

Klass III. För andel, som tillkommer kyrka eller religiöst samfund, landsting, kommun, hushållningssällskap, registrerad sjukkassa, registrerad understödsförening eller ock sådan förening eller annan sammanslutning, som, utan att hava till ändamål att genom ekonomisk verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, fullföljer övervägande religiösa, välgörande, politiska, sociala, vetenskapliga, konstnärliga eller

¹ Senaste lydelse se 1933:381.

eljest kulturella syften eller avser att främja handel, industri eller övriga näringar inom landet, utgör skatten, där ej fråga är om sammanslutning, som är att hänföra till klass II:

när värdet å andelen utgör 200 kronor: 4 kronor;

när värdet å andelen överstiger

— — — 30 procent av återstoden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1935. Beträffande testamentslott efter person, som avlidit före förordningens ikraftträdande, och, såvitt angår gåvoskatt, sådan gåva, som dessförinnan skett, skola dock äldre bestämmelser äga tillämpning.

Stockholm den 29 mars 1935.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: se under betänkandet nr 33.